

การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

The Guideline Development for Administration with the School – Based Management of School under the Office of Khonkaen Primary Education Service Area 3

ไศภิชฐ์ศักดิ์ เดชะสิทธิ์¹
สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน และ 3) นำเสนอแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ได้จากการศึกษาเอกสารและขั้นที่ 3 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน จำนวน 3 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 282 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อหาประเด็นปัญหาและวิธีแก้ไขในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ขั้นที่ 2 ร่างแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน และขั้นที่ 3 ประเมินความสอดคล้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI_{modified})

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 40 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านหลักการกระจายอำนาจจำนวน 10 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านหลักการมีส่วนร่วม จำนวน 8 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน จำนวน 6 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านหลักการบริหารตนเอง จำนวน 5 ตัวชี้วัด และ 5) องค์ประกอบด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล จำนวน 11 ตัวชี้วัด
2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า

¹นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²รองศาสตราจารย์ คณะบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.1 สภาพปัจจุบันในของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน หลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจ ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ด้านหลักการบริหารตนเองและด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทางการบริหาร โรงเรียนเป็นฐาน

Abstract

The purposes of this research were 1) studying the components and indicators of the school-based management in the schools, 2) investigating the present and desired conditions of the school-based management in the schools, and 3) proposing the guidelines for the school-based management in the schools under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 3. The key informants of Phase 1 study were 3 administrators of the schools under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 3 using school-based management. The key informants of Phase 2 obtained by the use of stratified random sampling technique were 282 administrators of the schools under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 3 using school-based management. The key informants of phase 3 comprised 5 administrators of the schools under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 3 using school-based management. The research instruments consisted of the questionnaire regarding the development of the guidelines for school-based management in schools under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 3, the interview, and the evaluation forms of consistency, probability, and suitability of the guidelines for school-based management in schools under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 3. The statistics used for data analysis were basic statistics, Priority Needs Index.

The research findings were as follows:

1. The study of components and indicators of the school-based management in the schools showed that there were 5 components with 40 indicators consisting of 1) the decentralization of power having 10 indicators, 2) the participation management with 8 indicators, 3) the returning of educational management power to people with 6 indicators, 4) the self-management aspect with 5 indicators, and 5) the checks and balances of power having 11 indicators.

2. The investigation of the present and desired conditions of the school-based management in the schools under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 3 revealed below.

2.1 The present condition of the school-based management in the schools, as a whole and as an individual aspect was at moderate level. Ranging from high to low mean were the checks and balances of power, the returning of educational management power to people, the self-management aspect, the participation management, and the decentralization of power, respectively.

2.2 The desired condition of the school-based management in the schools, as a whole and as an individual aspect was at high level. It could be shown that the returning of educational management power to people had the same mean as the self-management aspect and the checks and balances of power. The participation management and the decentralization of power had lower mean, respectively.

2.3 The findings of the Priority Needs Index (PNI_{modified}) analysis of the school-based management in the schools showed the highest need to the lowest need as follows: the participation management, the decentralization of power, the returning of educational management power to people, the self-management aspect, and the checks and balances of power, respectively.

3. The guidelines for the school-based management in schools were found to have 5 aspects consisting of 1) the decentralization of power, 2) the participation management, 3) the returning of educational management power to people, 4) self-management, and 5) the checks and balances of power.

Keyword : The Guideline Development for Administration, School – Based Management

บทนำ

การปฏิรูประบบการบริหารจัดการศึกษาในประเทศไทยนั้น เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพัฒนาแนวคิดและแนวทางปฏิบัติต่อการจัดการศึกษาไทยอยู่ตลอดเวลาการปฏิรูปการศึกษาของไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 9 ได้กำหนดหลักการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา โดยเน้นให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 3-4) นอกจากนี้ มาตรา 31 ยังได้กำหนดให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง และมาตรา 37 ว่าด้วยเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารไว้ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษาโดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรวัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วยเว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาในกรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ตามวรรคหนึ่งกระทรวงอาจจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้เพื่อเสริมการบริหารและการจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาก็ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 11-12) ในระดับสถานศึกษา ได้กำหนดในมาตรา 39 ว่าด้วยเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารไว้ว่า ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการงบประมาณการบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญของการสร้างองค์ความรู้ของการปฏิรูปการศึกษา จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการบริหาร การจัดการศึกษาของประเทศเป็นอย่างมากในด้านโครงสร้างมีการจัดโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการใหม่โดยยุบรวมหน่วยงานทางการศึกษาภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาไว้ในกระทรวงเดียวกัน เพื่อความเป็นเอกภาพรายงานการติดตามการดำเนินงานการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยสาระสำคัญของการกระจายอำนาจ เป็นกำหนดสายงานและอำนาจหน้าที่ต่างๆ โดยเน้นรูปแบบการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management : SBM) มีงานวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวอย่างกว้างขวางการบริหารโดยยึดโรงเรียนเป็นฐานนั้นเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารงานแบบกระจายอำนาจทางการศึกษา ให้โรงเรียนมีอิสระความคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการโรงเรียน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นไป

จากหลักการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานดังกล่าว ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้มีการปฏิรูปการศึกษาภายในองค์กรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แล้วได้กำหนดลงในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2555-2558 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 นโยบายด้านสถานศึกษาไว้ว่า สถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้รับการรับรองจาก สมศ. (ร้อยละ 43.59) ต้องเร่งพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งมีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดีได้รับการตรวจสอบติดตามอย่างต่อเนื่องพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีการประยุกต์ใช้เทคนิควิธีนวัตกรรมหรือองค์ความรู้เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและนโยบายด้านการบริหารจัดการไว้ว่า จากผลการประเมินกลยุทธ์การดำเนินงานคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีและประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีผลการประเมินยังไม่เป็นที่น่าพอใจมากนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องเร่งยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามหลักการบริหารเชิงยุทธศาสตร์และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการจัดการศึกษาโดยรวมของเขตพื้นที่ศึกษากระจายอำนาจและสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงานในระดับศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษาได้ร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษามากขึ้นนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการบริการให้สะดวกและรวดเร็วเพื่อให้ครูและผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจหลักที่สถานศึกษาและห้องเรียนเป็นสำคัญเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์คณะบุคคล โดยยึดคุณภาพผู้เรียนเป็นค่านิยมและเป้าหมายหลักร่วมกันตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาที่หลากหลายมีระบบการนิเทศติดตามผลที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2558 : 12-13) คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้กำหนดจุดเน้นในคราวประชุมครั้งที่ 7/2557 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2558 จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยยึดกลยุทธ์และกิจกรรมสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของสถานศึกษาในสังกัด เป็นกรอบในการดำเนินการวางโครงการให้สนองกลยุทธ์ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน วัตถุประสงค์ จุดเน้นที่ 1 สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการกระจายอำนาจการมีส่วนร่วมและการรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน (Participation and Accountability) โดยมีแนวทาง คือส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและมีความรับผิดชอบต่อทุกระดับและเน้นการมีส่วนร่วมขององค์คณะบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งและเป็นกลยุธมิตรเร่งรัดให้หน่วยงานทุกระดับดำเนินการตามมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 อย่างเคร่งครัดและจุดเน้นที่ 2 สถานศึกษาบริหารจัดการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและการมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานโดยมีแนวทางสร้างความเชื่อมโยงของระบบข้อมูลสารสนเทศทุกระดับ ตามมติการกระจายอำนาจ 4 ด้าน ได้แก่ด้าน วิชาการ บริหารบุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2558 : 23-24)

จากสภาพความเป็นมาและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในหน้าที่หัวหน้าฝ่ายงานบริหารทั่วไปของโรงเรียน ซึ่งเป็นหนึ่งในสี่ฝ่ายกระจายอำนาจการบริหารงาน จึงมีความสนใจศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ให้มีการบริหารงานที่รวดเร็วคล่องตัว เป็นระบบมีประสิทธิภาพสูงสุด สนองต่อนโยบายของการบริหารงานจากส่วนกลางให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้อย่างเข้มแข็งจริงจัง ตลอดจนดำเนินงานด้านการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสานวิธีระหว่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 2 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และขั้นที่ 3 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 282 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าลำดับความต้องการจำเป็น (ดัชนี (PNI_{modified})) โดยเรียงลำดับความสำคัญของค่าที่ได้

ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อหาประเด็นปัญหาและวิธีแก้ไขในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ขั้นที่ 2 ร่างแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน และขั้นที่ 3 ประเมินความสอดคล้องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารบันทึกการสัมภาษณ์ของผู้จัดบันทึก และเอกสารจากการถอดเทปโดยสรุปใจความจากเอกสาร ความถี่ของคำและเนื้อหาที่สนใจซึ่งคำนึงถึงสถานการณ์ของการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 40 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านหลักการกระจายอำนาจ 10 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านหลักการมีส่วนร่วม 8 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน 6 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านหลักการบริหารตนเอง 5 ตัวชี้วัด และ 5) องค์ประกอบด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล 11 ตัวชี้วัด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า

2.1 สภาพปัจจุบันในของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล รองลงมาคือ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน หลักการบริหารตนเอง หลักการมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจตามลำดับ

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับหลักการบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจ ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนพบว่าลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ด้านหลักการบริหารตนเอง และด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลตามลำดับ

3. การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนพบว่าประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ส่วนผลการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 40 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านหลักการกระจายอำนาจ จำนวน 10 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านหลักการมีส่วนร่วม จำนวน 8 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน จำนวน 6 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านหลักการบริหารตนเอง จำนวน 5 ตัวชี้วัด และ 5) องค์ประกอบด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล จำนวน 11 ตัวชี้วัดสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธวัชชัย รัตตัญญู (2551 : 259-264) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผลการวิจัย พบว่าหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานประกอบด้วย 7 หลักการ คือหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or

Involvement) หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน(Return Power to People) หลักการบริหารตนเอง (Self-Management) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน และ หลักการพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach)

2. สภาพปัจจุบันในของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุก ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล รองลงมาคือ หลักการคืนอำนาจจัดการ ศึกษาให้กับประชาชน หลักการบริหารตนเอง หลักการมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจตามลำดับ ทั้งนี้อาจ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามองว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ยังไม่อยู่ในระดับดีนั้น เนื่องจากผู้บริหารสถาน ศึกษาอาจยังไม่มี ความเข้าใจในหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ทำให้นำไปปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ สอดคล้องกับผล การวิจัยของบุญมี เดิมกะยอม (2551 : 123-124) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2 โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณา เป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยมากทุกด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น ๆ คือด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารรองลงมาคือด้าน การสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจใน SBM ด้านการบริหารการจัดการที่เป็นระบบด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านการ ให้รางวัลด้านการมีวิสัยทัศน์และวิสัยปฏิบัติงานที่เป็นระบบด้านการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วม ในเรื่องการบริหารหลักสูตรส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้านคือด้านการพัฒนาวิชาชีพครู

สภาพที่พึงประสงค์ในการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับหลัก การบริหารตนเอง และหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลรองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม และหลักการกระจายอำนาจ ตาม ลำดับ สอดคล้องกับผลการวิจัยของประดิษฐ์ โกมุทัยานนท์ (2551 : 76-82) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานของศูนย์เครือข่ายตำบลบ่อสุพรรณผลการวิจัยพบว่าหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของศูนย์เครือข่าย ตำบลบ่อสุพรรณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาแต่ละหลักการพบว่าหลักการกระจายอำนาจมีการปฏิบัติมาก ที่สุดรองลงมาหลักการบริหารตนเองและหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนส่วนหลักการพัฒนาทั้งระบบมีการปฏิบัติใน ระดับมากลำดับสุดท้ายผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{modified}) ในการบริหารโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าลำดับความต้องการจำเป็น ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดย เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้าน หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน ด้านหลักการบริหารตนเอง และด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ตามลำดับแสดงให้เห็นว่าด้านหลักการมีส่วนร่วมเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านหลัก การกระจายอำนาจ และด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลเป็นลำดับสุดท้าย

ผลการเปรียบเทียบผลการเปรียบเทียบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาด ของสถานศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันมีความ คิดเห็นต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านหลักการกระจายอำนาจ พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารสถานศึกษาได้รับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมายังสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัย บุญประเสริฐ (2542 : 50) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน หมายถึงการบริหารและจัดการศึกษาโดยมุ่งกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุดโดยแต่ละโรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง ครูสมาชิกในชุมชนผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองและชุมชน แนวความคิดพื้นฐานนั้นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยมีหลักการสำคัญคือหลักการกระจายอำนาจหลักการมีส่วนร่วมหลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชนหลักการบริหารตนเองหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยรูปแบบการบริหารที่สำคัญมีอย่างน้อย 4 รูปแบบได้แก่รูปแบบที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลักรูปแบบที่ครูเป็นหลักรูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทเป็นหลักและรูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทเป็นหลักผลกระทบที่สำคัญในการกระจายอำนาจ ได้แก่ด้านการเมืองการปกครองนโยบายการจัดโครงสร้างองค์การวัฒนธรรมองค์การงบประมาณการต่อต้านของคณาจารย์ของหน่วยงานระดับต่างๆ คณะกรรมการสถานศึกษาการจัดการเรียนการสอนและเวลารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย คือรูปแบบที่มีการบริหารจัดการโดยมีชุมชนเป็นหลัก (Community Control) ซึ่งคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนองค์กรผู้แทนผู้ปกครองชุมชนผู้แทนครูผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่าผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการจะทำหน้าที่คณะกรรมการบริหารมากกว่าคณะกรรมการที่ปรึกษา

3.2 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการให้คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวรัตน์ บุญปลอด (2547 : 70) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานครสภาพที่ดำเนินการมากที่สุดในแต่ละด้านทั้ง 3 ด้านมีดังนี้ 1) ด้านหลักการกระจายอำนาจมีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน 2) ด้านหลักการบริหารตนเองมีปรัชญาแผนพัฒนาคุณภาพและตัวชี้วัดความสำเร็จ 3) ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเชิญชุมชนและผู้ปกครองมาร่วมเป็นคณะกรรมการโรงเรียน 4) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุนส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 5) ด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายยืดหยุ่นเหมาะกับนักเรียน 6) ด้านหลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่พร้อมรับการประเมินภายนอกสำหรับปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานพบว่าโดยรวมมีปัญหาในระดับปานกลางทุกด้านปัญหาสูงสุดในแต่ละด้านคือการกำหนดมาตรฐานการบริหารงานธุรการการเงินและการบัญชีอิสระและอำนาจในการบริหารงานบุคลากรการให้ครูอาจารย์และชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดแผนงานด้านบุคลากรการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการพัฒนา ระบบข้อมูลสารสนเทศและการจัดระบบประกันคุณภาพภายใน

3.3 ด้านหลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้กับประชาชน พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการให้คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนด ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยสมศักดิ์ รอบคอบ (2547 : 112-113) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยประสิทธิภาพด้านการบริหารตนเองอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ด้านการกระจายอำนาจด้านการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและด้านการตรวจสอบและถ่วงดุลตามลำดับ 2) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ควรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนและ

กรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมปรับปรุงระบบการวางแผน การสร้างทีมงานการมอบหมายงาน การระดมทรัพยากรทางการศึกษาการตัดสินใจ การประเมินผลการประกันคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบภายในการ ประชาสัมพันธ์และให้มีการแต่งตั้งที่ปรึกษาภูมิหายสร้างเครือข่ายการบริหารเพื่อช่วยเหลือในด้านการบริหารบ ประมวล

3.4 ด้านหลักการบริหารตนเอง พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการที่ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินงานและมีการประเมินผลตามแผนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทริก เทียงพนม (2549 : 99-100) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนวัดห้องชัย อำเภอลานสักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนวัด ห้องชัยอำเภอลานสักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการบริหารตนเองมีปัญหาอยู่ในระดับมากด้านการกระจายอำนาจด้านการบริหารตนเองและด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชนมีปัญหาในระดับน้อย 2) รูปแบบการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนวัด ห้องชัยอำเภอลานสักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี มีดังนี้กำหนดประเด็นการบริหารการศึกษาตามหลักการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง 4 ด้านโดยออกแบบสำรวจจัดทำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และสังเคราะห์ ปัญหาเลือกประเด็นปัญหาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การปรับปรุงการดำรงรักษาปรับปรุงด้านการบริหารตนเองดำรงรักษา ด้านการกระจายอำนาจด้านการมีส่วนร่วมและด้านการตอบสนองความต้องการของชุมชนประเมินผลด้วยวิธีการปรับปรุง และรายงานรายงานผลจัดประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ต่อหน่วยงานและชุมชน

3.5 ด้านหลักการตรวจสอบและถ่วงดุล พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานใน การที่ผู้บริหารจัดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Edley (1992 : 37) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการรับรู้ของครูเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีผลต่อการให้ อำนาจครู ผลการวิจัยพบว่า 1) การให้อำนาจในโรงเรียนคือการให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารการสนับสนุนและการทำงาน เป็นทีม 2) ปัจจัยกระตุ้นให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือการร่วมมือทำงานความก้าวหน้าทาง อาชีพของครูการพัฒนาของโรงเรียนและการสื่อสารของโรงเรียน 3) สิ่งที่ทำทนายให้ครูมีส่วนร่วม ในการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานคือครูได้ร่วมสร้างแนวทางมติในเรื่องสำคัญของโรงเรียน 4) การตัดสินใจระดับโรงเรียนมี 5 ด้าน คือ การวางแผนการดำเนินงาน การพัฒนาครูการบริหารบุคคลและการบริหารงบประมาณ 5) สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการทำงาน ของทีมงานการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานคือการสื่อสารการสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกโดยผู้บริหาร โรงเรียน 6) ปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจในโรงเรียนคือการมีส่วนร่วมของบุคลากร 7) ครูมีความรู้สึกว่าได้รับอำนาจ เนื่องจากได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและได้รับ การสนับสนุนจากกรรมการโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหาร ควรตระหนัก และต้องมีการปฏิบัติตามองค์ประกอบของแนวทางการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ควรมี การนำแนวการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไปให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาขอนแก่น เขต 3 ได้ทดลองใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ บรรลุตามเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยและพัฒนาต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แก่ผู้บริหารและสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธวัชชัย รัตตัญญู. (2551). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสยาม.
- นันทริก เทียงพนม. (2549). *รูปแบบการบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนวัดฆ้องชัยอำเภอกลานลี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี.นครสวรรค์* : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญมี เดิมกระยอม. (2551). *การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 2*. สารนิพนธ์ ค.ม. ชัยภูมิ : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ประดิษฐ์ โกมพิทยานนท์. (2551). *แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของศูนย์เครือข่ายตำบลป่อสุพรรณ. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- เยาวรัตน์ บุญปลอด. (2547). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- สมศักดิ์ รอบคอบ. (2547). *ประสิทธิภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558*.
ขอนแก่น : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : สำนักงาน.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). *รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว.
- Edley, Jr C. (1992). *A World Class School for every child : The Challenge of Reform in Pennsylvania*. Boston :Harward University law School.